

Passend Onderwijs voor leerlingen met een visuele beperking

Bartiméus | Koninklijke Visio

3 > Passend Onderwijs cluster 1

5 > Regulier waar mogelijk, speciaal waar noodzakelijk

6 > Naar een gewone school

8 > Naar een speciale school

14 > Samenwerking tussen onderwijs en zorg

15 > Aanmelding en toelating

16 > Bijlage 1 Adressen onderwijsinstellingen cluster 1

18 > Bijlage 2 Toelatingscriteria cluster 1

Passend Onderwijs cluster 1

Kan mijn slechtziende kind het beste naar een gewone basisschool?
Of zou hij beter op zijn plaats zijn op een speciale school voor kinderen met een visuele beperking?

Ik heb 26 kinderen in mijn klas. Kan ik wel voldoende aandacht geven aan een slechtziende leerling?

Welke maatregelen en voorzieningen zijn nodig om ervoor te zorgen dat een blinde leerling goed kan meekomen?

< 3 >

Doordat het aantal leerlingen met een visuele beperking relatief klein is, leven er bij ouders en in scholen veel vragen over de onderwijsbehoeften en -mogelijkheden van deze kinderen en jongeren. Koninklijke Visio en Bartiméus hebben hierover veel kennis en expertise opgebouwd: zij hebben ruim dertig jaar ervaring met onderwijs aan leerlingen met een visuele beperking en ambulante onderwijskundige begeleiding van slechtziende en blinde kinderen en jongeren en hun leraren.

Visio en Bartiméus hebben hun krachten gebundeld in **VIVIS Onderwijs** en werken intensief samen om Passend Onderwijs aan leerlingen met een visuele beperking gestalte te geven. Zij spannen zich ervoor in dat elke slechtziende of blinde leerling optimaal onderwijs krijgt en werken continu aan onderwijsinhoudelijke verbeteringen voor deze doelgroep.

Deze brochure geeft medewerkers van samenwerkingsverbanden in primair en voortgezet onderwijs, leraren, ouders en andere betrokkenen informatie over het onderwijs aan leerlingen met een visuele beperking. U leest wat de mogelijkheden zijn en waar u terecht kunt wanneer u vermoedt dat uw kind of leerling een visuele beperking heeft.

Regulier waar mogelijk, speciaal waar noodzakelijk

In Nederland worden ongeveer 3.000 kinderen en jongeren met een visuele beperking (tussen 3 jaar en 20 jaar) begeleid. Het overgrote deel van deze leerlingen, namelijk 75%, neemt deel aan een gewone, thuisnabije onderwijsvorm. Zij zitten op een reguliere basisschool, een (voortgezet) speciale school, een school voor voortgezet onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo, havo, vwo) of ze volgen onderwijs in het mbo, hbo of aan de universiteit. Slechts 25% van de totale groep is aangewezen op een onderwijsinstelling voor leerlingen met een visuele beperking.

< 5 >

Het hoge integratiepercentage van 75% is het resultaat van het beleid dat in cluster 1 al ruim dertig jaar wordt gevoerd: **Regulier waar mogelijk, speciaal waar noodzakelijk**. Dat houdt in dat we ernaar streven dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren met een visuele beperking op reguliere scholen onderwijs volgen. Om dat te realiseren geven wij reguliere scholen onderwijsondersteuning op maat. We bieden ambulante onderwijskundige begeleiding, advies, coaching, instructie, collegiale consultatie en cursussen. Dat dit vruchten afwerpt blijkt uit het feit dat het overgrote deel van de leerlingen met een visuele beperking onderwijs volgt op een gewone school.

In het kader van Passend Onderwijs zetten wij dit beleid voort en breiden we de genoemde ambulante begeleidingsvormen uit met nieuwe, eigentijdse vormen van onderwijsondersteuning.

Naar een gewone school

Een leerling met een visuele beperking die naar een gewone school gaat, groeit op tussen ziende leeftijdgenootjes. Hij zit op dezelfde school als zijn broertjes en/of zusjes en kan in zijn eigen woonomgeving een vriendenkring opbouwen. Ook kan hij stapsgewijs leren om zelfstandig naar school te gaan.

Om goed te kunnen meekomen op school, hebben slechtziende en blinde leerlingen speciale aandacht nodig. Het is noodzakelijk dat de leraar bereid en in staat is om de leerling die aandacht te geven. Al vele jaren geven medewerkers van Visio en Bartiméus ondersteuning op maat aan leraren en leerlingen op reguliere scholen. Samen met de school en met de ouders maken zij hierover afspraken, die worden vastgelegd in het begeleidingsplan. De onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leraar zijn richtinggevend voor de ondersteuning.

Onze onderwijsondersteuning kan zeer divers zijn. Het kan variëren van ambulante onderwijskundige begeleiding, consultatie en cursussen voor leraar en leerling tot advies en/of instructie voor een adequate inzet van ICT. Mede onder invloed van Passend Onderwijs en de digitalisering, is onze onderwijsondersteuning volop in ontwikkeling. In goede afstemming met de samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs werken we aan verbetering en vernieuwing van ons ondersteuningsaanbod. De vernieuwingen moeten leiden tot meer transparantie en een eigentijdse manier van werken, die optimaal inspeelt op de vragen en behoeften van reguliere scholen.

Passend Onderwijs maakt nieuwe samenwerkingsvormen mogelijk tussen regulier en speciaal onderwijs. Het wettelijk kader biedt ruimte om arrangementen samen te stellen waarin regulier en speciaal onderwijs worden gecombineerd. Dit biedt kansen om nog beter in te spelen op de onderwijsbehoeften van deze leerlingen en de ondersteuningsbehoeften van leraren en maakt het zodoende mogelijk om nog meer maatwerk te leveren.

Slechtziend op de basisschool

Anne is slechtziend en zit in groep 4 van een gewone basisschool. Vanmorgen zit juf Karin, de aob-leerkracht die om de zes à acht weken komt, eerst een poosje bij Anne in de klas. Ze bekijkt haar werk, verandert wat aan de hoogte van Anne's tafelblad en ordent de spulletjes in haar kastje. Omdat Anne ook motorische problemen heeft en te klein is, heeft Karin gezorgd voor een aantal aanpassingen. Zo werkt Anne aan een verstelbaar tafeltje met een schuin tafelblad zodat ze tijdens het lezen en schrijven niet krom hoeft te zitten. Om te voorkomen dat de boeken en schriften eraf glijden, ligt er een blauw vel van stroef materiaal op de tafel. Verder heeft Anne speciale schriftjes gekregen waarin de afstand tussen de lijntjes breder is en de lijntjes dikker zijn. Een gedrukt blokje op de lijn geeft aan waar ze moet beginnen te schrijven.

Dan praat Karin even verder met Anne buiten de klas. Ze merkt op dat Anne in het dictee steeds meer woordjes goed schrijft en dat ze mooier is gaan schrijven. Op haar advies oefent Anne tegenwoordig thuis en dat blijkt te werken. Karin vraagt Anne een tekst te lezen die is afgedrukt met een grote letter. Haar toon is weinig melodieus, maar ze begrijpt de tekst goed. Daarna moet ze een zinnetje schrijven. Dat kost haar veel inspanning. Karin adviseert om met een zwarte pen te schrijven, omdat dat meer contrast geeft.

Tussen de middag praat Karin met Anne's juf, de wekelijkse invaljuf en de remedial teacher. Ook de ouders zijn hierbij aanwezig. Het gesprek gaat over een afspraak voor oogheelkundig onderzoek, over taal, schrijven, rekenen en gymnastiek. Karin geeft verschillende adviezen. Anne's moeder vertelt dat het hele gezin de cursus 'oriëntatie en mobiliteit' volgt bij een organisatie voor mensen met een visuele beperking. Anne vindt dat erg leuk en hoopt dat ze op den duur alleen op de fiets naar school kan gaan.

Naar een speciale school

Een kwart van de kinderen of jongeren met een visuele beperking is aangewezen op een onderwijsinstelling van Visio of Bartiméus. Hier wordt een specifieke onderwijssetting gerealiseerd die aansluit bij de onderwijsbehoeften van de leerling en maken leraren gebruik van leermiddelen en methodieken die zijn toegesneden op leerlingen met een visuele beperking. De leerlingen gaan om met andere slechtziende en blinde leerlingen. Zij ervaren dat zij niet de enige zijn met een visuele beperking en leren hoe hun klasgenoten voor hen herkenbare problemen oplossen. Iedere leerling krijgt onderwijs en begeleiding die het beste bij hem of haar past.

Ongeveer de helft van deze leerlingen heeft een meervoudige beperking of problematiek. Zij hebben, naast hun visuele beperking, bijvoorbeeld een verstandelijke beperking, motorische beperkingen, sociaal-emotionele problemen, een progressief ziektebeeld of gedragsproblemen.

De onderwijsinstellingen voor leerlingen met een visuele beperking bieden:

- speciaal onderwijs (so) voor leerlingen tussen 3 en 12/13 jaar,
- voortgezet speciaal onderwijs (vso) voor leerlingen tussen 12 en 20 jaar (praktijkonderwijs, vmbo en havo),
- speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor leerlingen met een visuele en een verstandelijke beperking tussen 3 en 20 jaar ((v)so-mb).

Er zijn leerlingen die hier hun gehele schoolloopbaan doorlopen, maar er zijn ook leerlingen die tijdelijk op een cluster 1 school zitten, bijvoorbeeld omdat hun onderwijs- en ondersteuningsbehoeften tijdelijk extra expertise vereisen. Zij kunnen na bijvoorbeeld twee of drie jaar overstappen naar een reguliere school. Zo'n overstap is goed mogelijk, omdat de cluster 1 scholen dezelfde kerndoelen nastreven en dezelfde onderwijsprogramma's gebruiken als in het reguliere basis- en voortgezet onderwijs.

De kleutergroep

De kleutergroep bestaat uit zes kinderen. Thomas en Manon zijn slechtziend, Bobby heeft een donkere bril en Jareds ene oog wordt twee uur per dag afgeplakt. Hoewel Elroy blind is, draagt hij een veelkleurig brilletje om 'oogboren' met zijn handen te voorkomen.

Druk fantaserend komen de kleuters het lokaal binnen: ze willen met het vliegtuig naar Amerika. Thomas neemt speelgoedgeld uit een doosje en de kinderen gaan achter elkaar op de grond zitten. Alleen Bobby mag niet mee. Daarom koopt Elroy een auto voor hem waarmee hij in zijn eentje naar Amerika kan rijden.

Als ze even later in de kring zitten, is het Thomas' beurt om met een beertje op de kalender aan te geven wat voor dag het is. De juf bespreekt het dagprogramma en neemt daarna de schriftjes in waarmee ze het contact met de ouders onderhoudt. Bobby's moeder heeft erin geschreven dat hij gisteravond erg boos was. Waarom? "Ik mocht niet mee naar een verjaardag, omdat ik nog te klein ben. Dat is niet waar, ik ben al groot!"

Na de kring kiest ieder kind een werkje. Elroy wil een memoryspel doen met voorwerpen die je in bepaalde vakjes moet leggen. Op de tast loopt hij naar de kast om het spel te halen. De juf geeft aanwijzingen als: "Een beetje meer naar links, naar het midden van de kast, iets naar voren." Elroy kent al enkele woordjes in braille. Op een kaart zijn, naast de braillewoorden 'kam', 'aap', en 'bel', een heuse kam, een aap van vilt en een belletje geplakt. De juf denkt dat Elroy op den duur wel kan overstappen naar een reguliere school.

Jared kiest een dominospel met voeloppervlak en Bobby pakt de kokertjes met verschillende soorten bonen. Welke kokertjes horen bij elkaar? Dat is te horen als je de kokertjes schudt, maar het is ook te zien aan de kleur en te voelen aan de tastfiguurtjes die erop staan. Manon legt vormpjes in een plankje. De juf gaat samen met Thomas aan de slag met plaatjes die hij bij elkaar moet zoeken. Daaruit kan zij afleiden hoe gedetailleerd hij ziet en in hoeverre hij kleur en vorm kan onderscheiden.

Er zijn echter ook veel verschillen tussen speciale onderwijsinstellingen en reguliere scholen. De verschillen verwijzen vooral naar de wijze waarop de visuele problematiek wordt vertaald naar (alle facetten van) het onderwijs-leerproces. Op een cluster 1 school worden de leerlingen op een specifieke manier benaderd en maken leraren gebruik van speciaal voor deze doelgroep ontwikkelde leermiddelen en methoden. Zo wordt bijvoorbeeld gewerkt met contrastrijke en tactiele materialen, reliëfkaarten en vergrotingsmateriaal. Naast de reguliere vakken, krijgen de leerlingen speciale lessen en trainingen. Voor slechtziende leerlingen zijn er methoden om het visuele vermogen te vergroten en de oog-handcoördinatie te verbeteren. Er is speciale aandacht voor de zintuiglijke ontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling, de ontwikkeling van oriëntatie en mobiliteit en voor de vakken muziek, drama en bewegingsonderwijs.

< 11 >

Het leren gebruiken van nieuwe media is een belangrijk onderdeel van het onderwijsprogramma. Door te leren in een digitale leeromgeving, raken de leerlingen vertrouwd met deze media. Zij leren hoe zij van ict kunnen profiteren in hun ontwikkeling, in de communicatie met elkaar en met de buitenwereld en bij veelvoorkomende dagelijkse taken en activiteiten.

In het onderwijs aan leerlingen met een meervoudige beperking (visueel en verstandelijk) wordt, naast rekenen en lezen, veel aandacht besteed aan spel, de sociaal-emotionele ontwikkeling, praktische redzaamheid, de sensorische ontwikkeling en taal en communicatie. In het vso is het onderwijs gericht op de uitstroom naar vervolgonderwijs, arbeidsmarkt of (arbeidsmatige) dagbesteding.

Leerlingen met een meervoudige beperking

Franklin is kwaad. Hij kan zijn loopstok niet op de juiste lengte krijgen. Iemand anders heeft ermee gerommeld. Dennis zit er ook al sip bij te kijken, want zijn leesgroepje gaat niet door. Steven is beter te spreken: "Ik heb in de pauze met Hester gespeeld; daar werd ik blij van." Martijn heeft Maurice in zijn rolstoel gereden terwijl ze politie en dieven speelden.

In het groepje zitten zes leerlingen van 11 à 12 jaar. Omdat ze moeilijk kunnen leren is hun tempo lager dan het tempo van andere leerlingen met een visuele beperking. De één maakt niet gemakkelijk contact met anderen, een ander loopt slecht en een volgende heeft problemen thuis. Ook is één van de leerlingen hyperactief. Het kost al deze leerlingen moeite om naar elkaar te luisteren en zich te concentreren.

Net als de andere groepen werken ze aan een project over koken en bakken. Vandaag bakken ze pizza's in de oven. "Wie waarschuwt je als de pizza gaar is?" vraagt de juf. "De kookwekker" antwoordt Franklin. "En als je die vergeet te zetten, ruikt je neus wel dat er iets aanbrandt." Het groepje krijgt een printje met woordjes uit een recept: tomaat, kaas, uien. Voor Franklin in braille, voor de anderen in grote zwarte letters. Ook leren ze de geuren van deze producten te herkennen. Dat vergt heel wat concentratie.

Een andere groep bereidt een slaatje in de keuken, die speciaal is toegerust met bijvoorbeeld brailleplakkertjes en fel gekleurde stickertjes op de oven en de magnetron. Een aardappel wordt geschild tussen twee spijkers op een plankje en een sprekende weegschaal laat horen wat het gewicht is. Het recept staat in korte zinnen op een geprint vel met duidelijke plaatjes, voor een enkeling in brailleschrift. Lezen kost de leerlingen veel moeite, maar nóg moeilijker is het om het gelezene om te zetten in handelen. Onno komt wat later binnen. Omdat zijn slechthoortheid en de bijkomende verschijnselen van zijn ziekte steeds erger worden, slaapt hij 's middags eerst een poosje. Als de slaatjes klaar zijn gaan de leerlingen aan tafel: eten met mes en vork. "Mmmmm, lekker! Mag ik de rest meenemen naar huis?"

Samenwerking tussen onderwijs en zorg

Omdat kinderen en jongeren met een visuele beperking, naast onderwijsvragen, vaak ook andere hulpvragen hebben, is het belangrijk dat onderwijs en zorg goed op elkaar zijn afgestemd en een doorgaand geheel vormen. Daarom bieden Visio en Bartiméus onderwijs én zorg op meerdere locaties verspreid over het land.

De zorg is gericht op de revalidatie van kinderen vanaf nul jaar. Door middel van advies, begeleiding, trainingen, therapie en cursussen voor kinderen en/of hun ouders worden zij zo goed mogelijk begeleid.

Over het algemeen zijn er in iedere leeftijdsfase weer andere vragen aan de orde. Zo gaat het bij nul- tot vierjarigen om het verkennen van de omgeving, het leren gebruiken van de zintuigen, het ontwikkelen van de motoriek (rollen, kruipen, lopen) en het zelfstandig leren eten, drinken en aan- en uitkleden. Bij kinderen in de basisschoolleeftijd is de hulp gericht op het leren gebruiken van hulpmiddelen, de persoonlijke verzorging en het vergroten van de mobiliteit. Jongeren van 12 tot 23 jaar worden voorbereid op sociale redzaamheid en zelfstandigheid. De voorbereiding op arbeid en de overgang van school naar arbeidsmarkt worden door onderwijs en zorg in gezamenlijkheid begeleid.

Kinderen en jongeren met zeer intensieve zorgvragen kunnen bij Visio en Bartiméus terecht voor wonen en dagbesteding. Zij verblijven in een woongroep en krijgen intensieve revalidatie aangeboden.

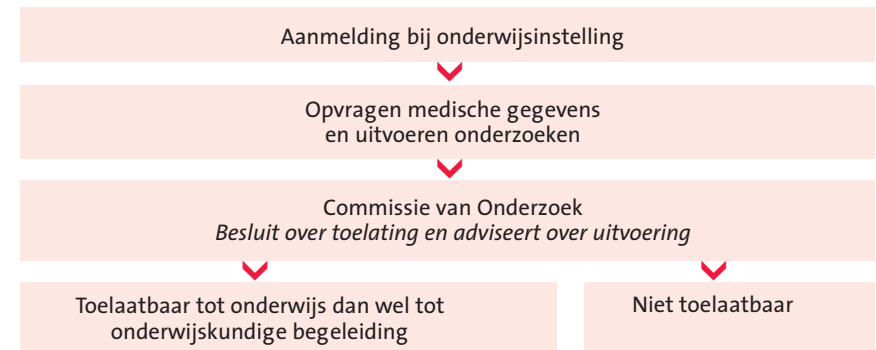
Aanmelding en toelating

Wanneer leraren, ouders of andere verwijzers vermoeden dat een kind of jongere een visuele beperking heeft, kunnen de ouders hun kind aanmelden bij Visio of Bartiméus. Ook samenwerkingsverbanden kunnen leerlingen aanmelden mits zij daarvoor toestemming hebben van de ouders.

Na aanmelding worden de medische gegevens, waaronder de oogheelkundige gegevens, opgevraagd en worden er zo nodig gedurende één of meerdere dagen onderzoeken uitgevoerd, zoals visueel functieonderzoek, psychologisch onderzoek en pedagogisch en/of didactisch onderzoek.

Op grond van de resultaten van dit onderzoek beoordeelt de Commissie van Onderzoek van de betreffende onderwijsinstelling of het kind op basis van de landelijke toelatingscriteria (zie bijlage 2) recht heeft op ambulante onderwijskundige begeleiding of op onderwijs van een onderwijsinstelling voor leerlingen met een visuele beperking.

Hieronder is de aanmeldingsprocedure schematisch weergegeven:

Wanneer het kind/de jongere toelaatbaar is, wordt in afstemming met de ouders en (indien aan de orde) de reguliere school een passend arrangement samengesteld:

- ambulante onderwijskundige begeleiding op een reguliere school,
- (voortgezet) speciaal onderwijs bij een onderwijsinstelling voor leerlingen met een visuele beperking,
- samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs.

Ieder arrangement wordt op maat ingevuld op basis van de behoeften en ondersteuningsvragen van de betreffende leerling.

Bijlage 1

Adressen onderwijsinstellingen cluster 1

Koninklijke Visio

Aanmelding en informatie
Cliëntservicebureau T 088 585 85 85

www.visio.org/onderwijs

Visio Onderwijs

Onderwijs Amsterdam
>>> so en vso
Slotermeerlaan 103
1063 JN Amsterdam
T 088 585 60 00
onderwijsamsterdam@visio.org

Onderwijs Haren

>>> (v)so-mb
Rijksstraatweg 284
9752 CL Haren
T 088 585 75 00
onderwijsbaren@visio.org

Onderwijs Haren

>>> so
Rummerinkhof 6a
9751 SL Haren
T 088 585 75 00
onderwijsbaren@visio.org

Onderwijs Huizen

>>> so en (v)so-mb
Oud Bussummerweg 76
1272 RX Huizen
T 088 586 17 00
onderwijshuizen@visio.org

Onderwijs Breda

>>> (v)so-mb
Galderseweg 65
4836 AC Breda
T 088 585 82 00
onderwijsbreda@visio.org

Onderwijs Grave

>>> so, vso en (v)so-mb
Jan van Cuykdijk 1
5361 HM Grave
T 088 585 82 50
onderwijsgrave@visio.org

Onderwijs Rotterdam

>>> so, vso en (v)so-mb
Heindijk 4
3079 PM Rotterdam
T 088 585 83 30
onderwijsrotterdam@visio.org

Visio ambulante onderwijskundige begeleiding

Zuid-Nederland
Heindijk 4
3079 PM Rotterdam
T 088 58 58 299
aobrotterdam@visio.org

Noord-Nederland
Oud Bussummerweg 76
1272 RX Huizen
T 088 586 17 00
aobhuizen@visio.org

Bartiméus

Aanmelding en Informatie
Bartiméus Infolijn T 0900 77 888 99
(lokaal tarief)

www.bartimeusonderwijs.nl

Bartiméus Onderwijs hoofdvestiging

Van Renesselaan 30A
3703 AJ Zeist
T 030 69 82 216
F 030 69 82 388
www.bartimeus.nl

Bartiméus Onderwijs

Onderwijs Zeist
>>> so en vso
Van Renesselaan 30A
3703 AJ ZEIST
T 030 69 82 216

Onderwijs Doorn (de Bosschool)

>>> (v)so-mb
Oude Arnhemsebovenweg 3
3941 XM DOORN
T 0343 52 65 76

Onderwijs Lochem

>>> so
Graanweg 1B
7242 AT LOCHEM
T 0573 289 020 / 021

Bartiméus ambulante onderwijskundige begeleiding

Locatie Zeist
Van Renesselaan 30A
3703 AJ ZEIST
T 030 69 82 219

Locatie Zwolle

Dokter Hengeveldweg 2
8025 AK Zwolle
T 038 45 60 715

Locatie Lochem

Graanweg 1B
7242 AT LOCHEM
T 0573 289 020 / 021

Bijlage 2

Toelatingscriteria cluster 1

Leerlingen met visuele functiestoornissen die belemmerend zijn voor het onderwijsleerproces en de participatie in onderwijsleeractiviteiten, kunnen worden aangemeld bij Visio of Bartiméus. De Commissie van Onderzoek beoordeelt of een kind een dusdanige beperking in de visus ondervindt dat het wordt toegelaten tot het onderwijs of onderwijs-ondersteuning. Bij de beoordeling hanteert de Commissie van Onderzoek de criteria die cluster 1 – op basis van de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) – heeft opgesteld voor toelating van kinderen (afkomstig uit de Nota Indicatiestelling):

Voor leerlingen met een gezichtsscherpte van 0,3 tot 0,5 kan derhalve toelating plaatsvinden wanneer geconstateerd wordt dat de leerling overwegend is aangewezen op een orthopedagogische en ortho-didactische benadering.

Leerlingen met een meervoudige beperking

Leerlingen met visuele en verstandelijke beperkingen worden leerlingen met meervoudige beperkingen genoemd. Voor deze leerlingen gelden de toelatingscriteria op visueel gebied zoals hierboven genoemd.

¹ Gezichtsscherpte (of visus) is een maat voor de kleinste details die iemand nog kan onderscheiden en wordt uitgedrukt in een getal tussen 0 en ca. 2,0. Gezichtsveld is het beeld dat bekeken kan worden zonder hoofd of ogen te bewegen. Zonder visuele beperking is het menselijk gezichtsveld met twee ogen ongeveer 140 graden horizontaal en 80 graden verticaal. Hemianopsie is blindheid voor de linker- of rechterhelft van het gezichtsveld; hemianopsie ontstaat door hersenbeschadiging of laesie (dus geen beschadiging aan de ogen). Leesvisus is de gezichtsscherpte op korte (lees)afstand.

Oogheekkundig ¹	In combinatie met	Toelating
gezichtsscherpte = < 0,3 en/of gezichtsveld = < 30° en/of hemianopsie en/of leesvisus = < 0,25		Ja, bij het voldoen aan één van deze criteria vindt toelating plaats.
gezichtsscherpte 0,3 – 0,5	<ul style="list-style-type: none"> - stoornissen in de lagere visuele functies (visueel sensorische functies en/of oculomotore functies) (bijv: specifieke functiestoornissen, zoals contrast-gevoeligheid en licht(over)gevoeligheid; gezichtsveldbeperking anders dan een concentrische beperking < 30°) - stoornissen in de hogere visuele functies (visueel perceptuele cognitieve functies en/of visuo-motorische functies) - ontbreken (dan wel zeer beperkt aanwezig zijn) van compensatiemogelijkheden 	<p>Extra onderzoek is nodig:</p> <p>Toelating indien</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de visuele beperking samenhangt met meetbare visuele stoornissen 2. de visuele beperking leidt tot participatieproblemen 3. er geen alternatieve verklaring voor de participatieproblemen aanwijsbaar is <p>Uitsluitend bij het voldoen aan alle hiervoor genoemde drie punten is een toelating voor behandeling/begeleiding geïndiceerd</p>
gezichtsscherpte 0,3 – 0,5	progressieve aandoening (die de ontwikkeling van het kind/de jongere bedreigt)	<p>Extra onderzoek is nodig:</p> <p>Toelating indien de verwachting bestaat dat zich participatieproblemen zullen voordoen</p>
gezichtsscherpte > 0,5	<ul style="list-style-type: none"> - stoornissen in de lagere en/of hogere visuele functies zoals beschreven bij gezichtsscherpte 0,3 – 0,5 - interdisciplinair afgewen of er vanuit visuele beperkingen in het dagelijks leven en/of cerebrale aandoeningen van het visueel systeem voldoende indicaties zijn voor toelating tot onderzoek 	<p>Extra onderzoek is nodig:</p> <p>Toelating indien</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de visuele beperking samenhangt met meetbare visuele stoornissen 2. de visuele beperking leidt tot participatieproblemen 3. er geen alternatieve verklaring voor de participatieproblemen aanwijsbaar is <p>Uitsluitend bij het voldoen aan alle hiervoor genoemde drie punten is een toelating voor behandeling/begeleiding geïndiceerd</p>

www.bartimeus.nl

Bartiméus Infolijn
T 0900 77 888 99
(lokaal tarief)

www.visio.org

Visio Cliëntservicebureau
T 088 585 85 85

